

Stefaan De Smet – HOGENT
onderzoekscentrum SUPRB

&

Anneke Verbeeck – Gevangenis
Merksplas

**HO
GENT**

Oudere plegers van misdrijven:

Vele tinten grijs

CONGRES OUDERENPSYCHIATRIE 26-10-2023

UPC KU LEUVEN

Meer informatie: 1. psydos.nl 2. nl.indeed.com 3. prevent.be 4. adhoczorgt.nl 2 van 10

Hoe kan ik mijn onderzoekresultaten aan een breed publiek voorstellen in een workshop op een congres ouderenpsychiatrie

- ✓ Zoeken naar 'Hoe kan ik mijn onderzoekresultaten aan een breed publiek voorstellen in een workshop op een congres ouderenpsychiatrie'
- ✓ Antwoorden voor u genereren...

Je vraagt je af hoe je je onderzoekresultaten aan een breed publiek kunt voorstellen in een workshop op een congres over ouderenpsychiatrie. Dat is een goede vraag, want je wilt natuurlijk dat je publiek geïnteresseerd en betrokken is bij je onderzoek, en dat je je boodschap duidelijk en overtuigend overbrengt. Ik heb voor jou wat tips en voorbeelden gevonden op het internet die je kunnen helpen bij het voorbereiden en geven van een goede workshop. Hier zijn ze:

- Bepaal je doel en doelgroep. Wat wil je dat je publiek leert of meeneemt van je workshop? Wie zijn je

Nieuw onderwerp

Vraag me alles wat u wilt... 0/4000

Feedback

Het advies van chat GPT

Wees creatief en origineel.

Je wilt natuurlijk dat je workshop opvalt tussen de vele andere workshops op het congres.

Probeer daarom iets te bedenken wat je publiek verrast, prikkelt of inspireert.

Doe bijvoorbeeld je workshop aan de hand van een infographic, **een fotocollage, een eigengemaakte video** of website.

Of vertel je resultaten in de vorm van een verhaal, een gedicht, een lied of een rap.

Wees niet bang om buiten de gebaande paden te denken!

Onderzoek + praktijkervaring

Doctoraatsonderzoek

DEEL 1: Dossierstudie kenmerken alle oudere geïnterneerden (N= 174) in Vlaanderen (60+)

- Ongeveer 2/3 vrij onder voorwaarden: thuis, woonzorgcentra, beschut wonen, psychiatrische ziekenhuizen etc.
- 1/3 in gevangenissen, nu zijn er FPC's

DEEL 2: Interviews Kwaliteit van leven oudere gevangenen (N=110) in Vlaamse gevangenissen

De praktijk

- De gevangenis van Merksplas
- “De Zaal”
- De praktijkervaring van verpleegkundige Anneke Verbeeck

Verloop workshop

- **Kenmerken en het traject van de ouderen in de gevangenis**

  - Lichamelijke gezondheid

  - Psychisch welbevinden

  - Sociaal welbevinden

  - Leefklimaat

- **Kennismaking met de ouderenafdeling van Merksplas**

- **Belangrijke uitdagingen**

Interactie is mogelijk

Dit is een workhop!

Stel gerust vragen of breng zelf ideeën en ervaringen in....

Na elke rubriek mogelijkheid tot voor vragen / bedenkingen

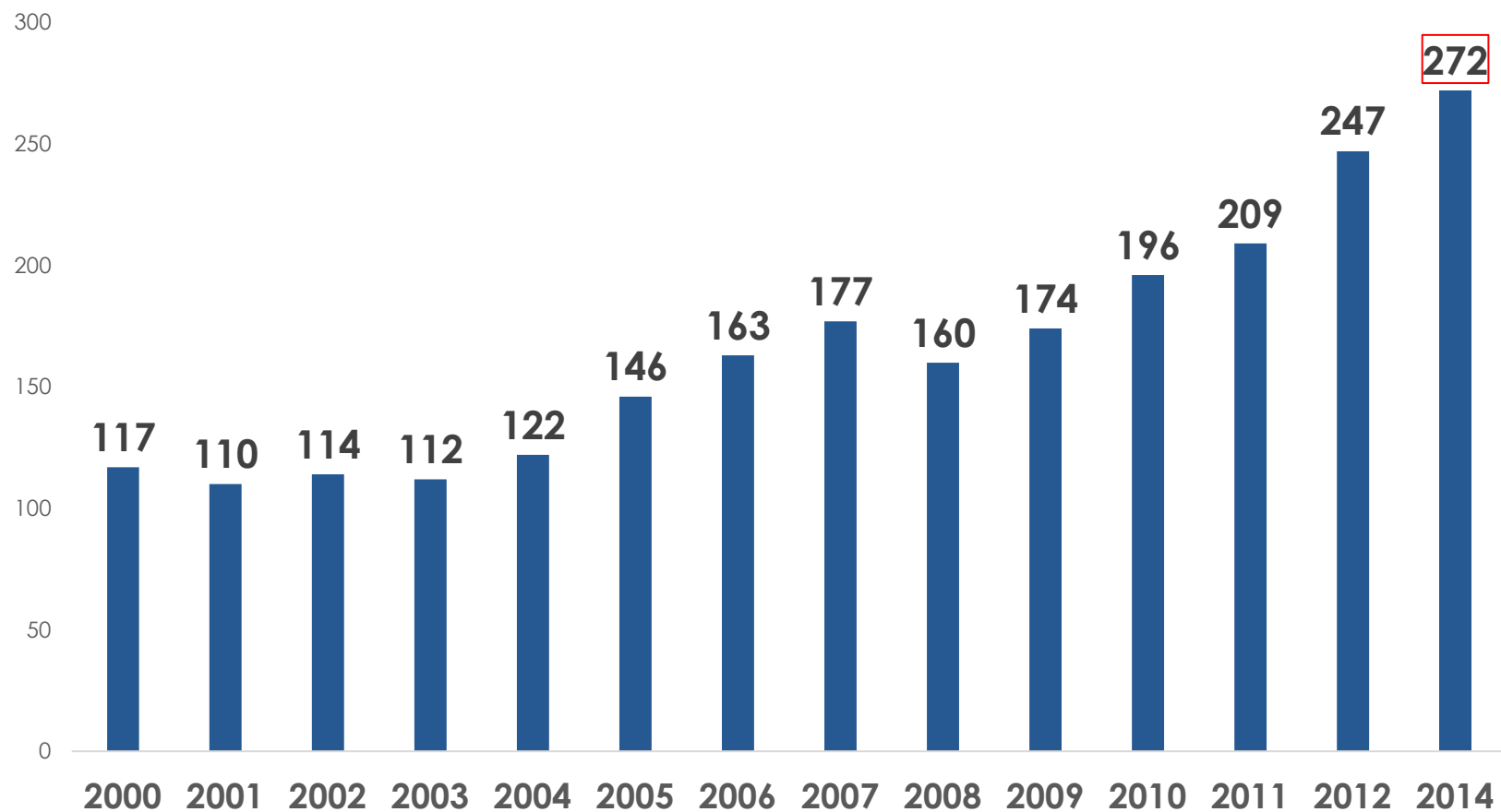
Sociodemografische gegevens oudere gevangenispopulatie

Wat is oud voor een gevangene?

Evolutie totaal aantal gevangenen 60+ in Vlaanderen

Leeftijdsklassen en regio

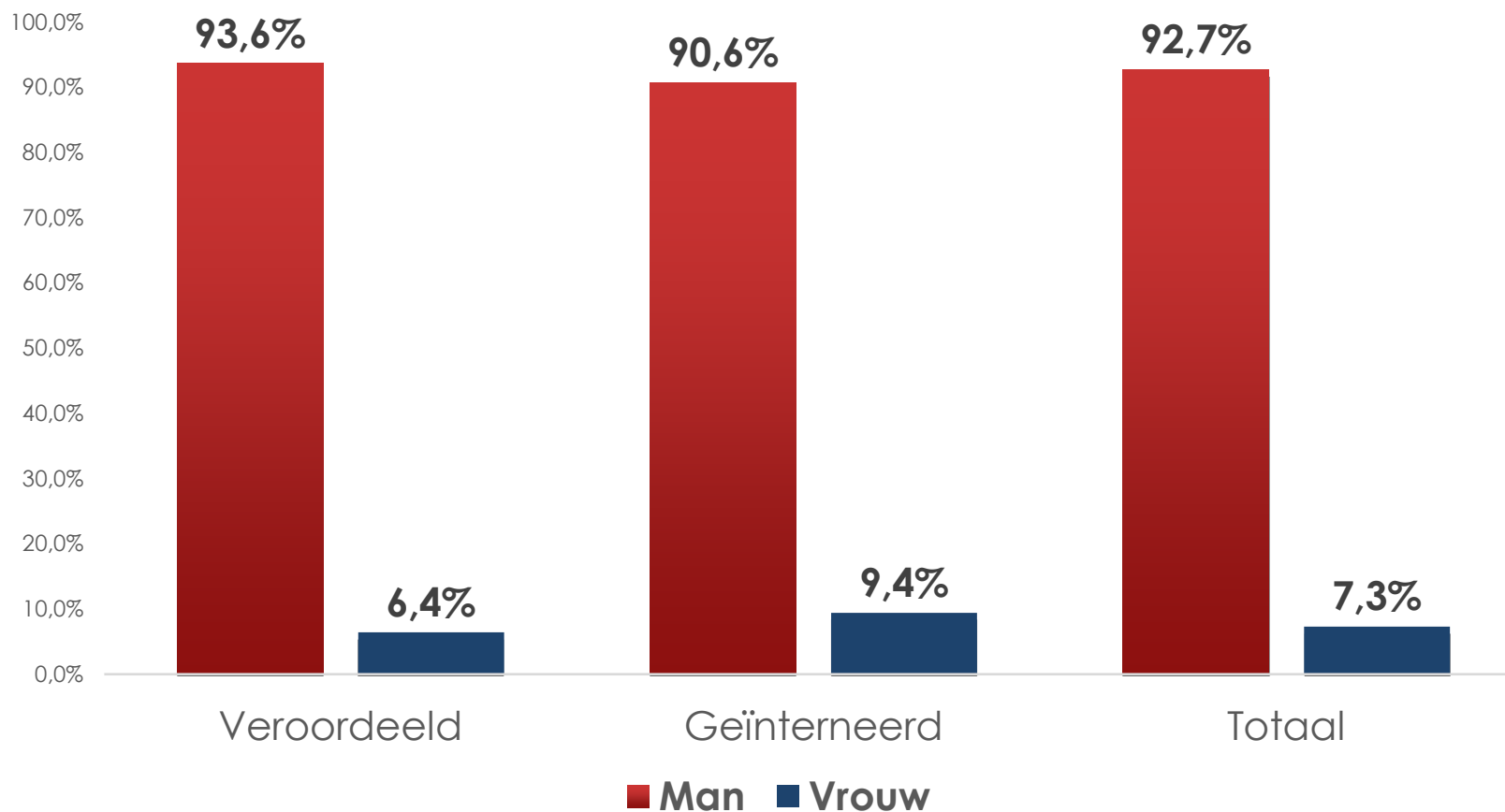
Tabel: gedetineerden 60+ per leeftijdsgroep op 23/8/2023 en per regio

	1. Noord	2. Zuid	3. Brussel	België
60-64	169	144	23	336
65-69	81	77	15	173
70-74	42	37	5	84
75-79	15	19	2	36
80+	13	4		17
Totaal 60+	320	281	45	646

Profiel

Individuele kenmerken

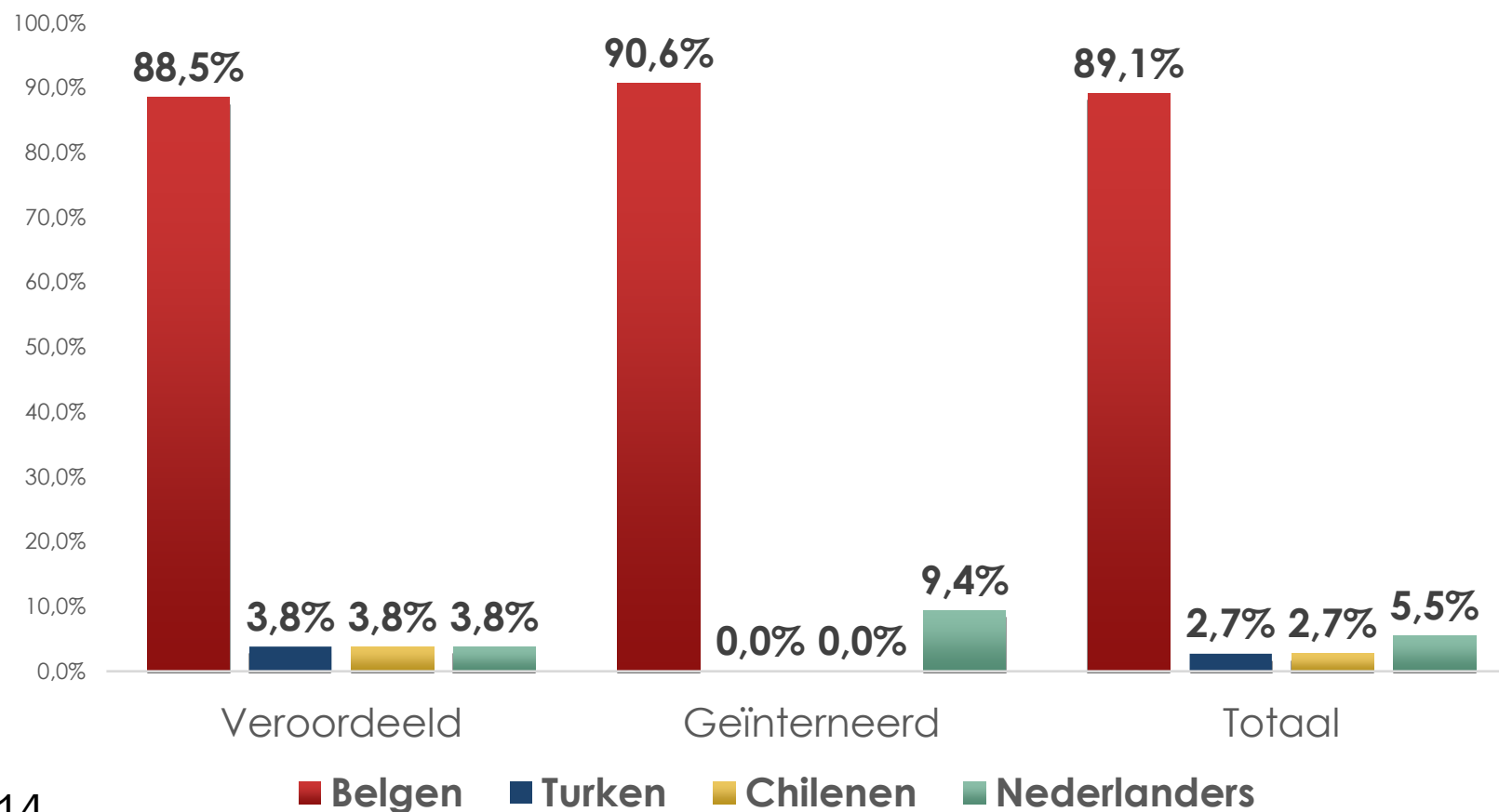
Geslacht

Deel 1: Profiel

Individuele kenmerken

Nationaliteit

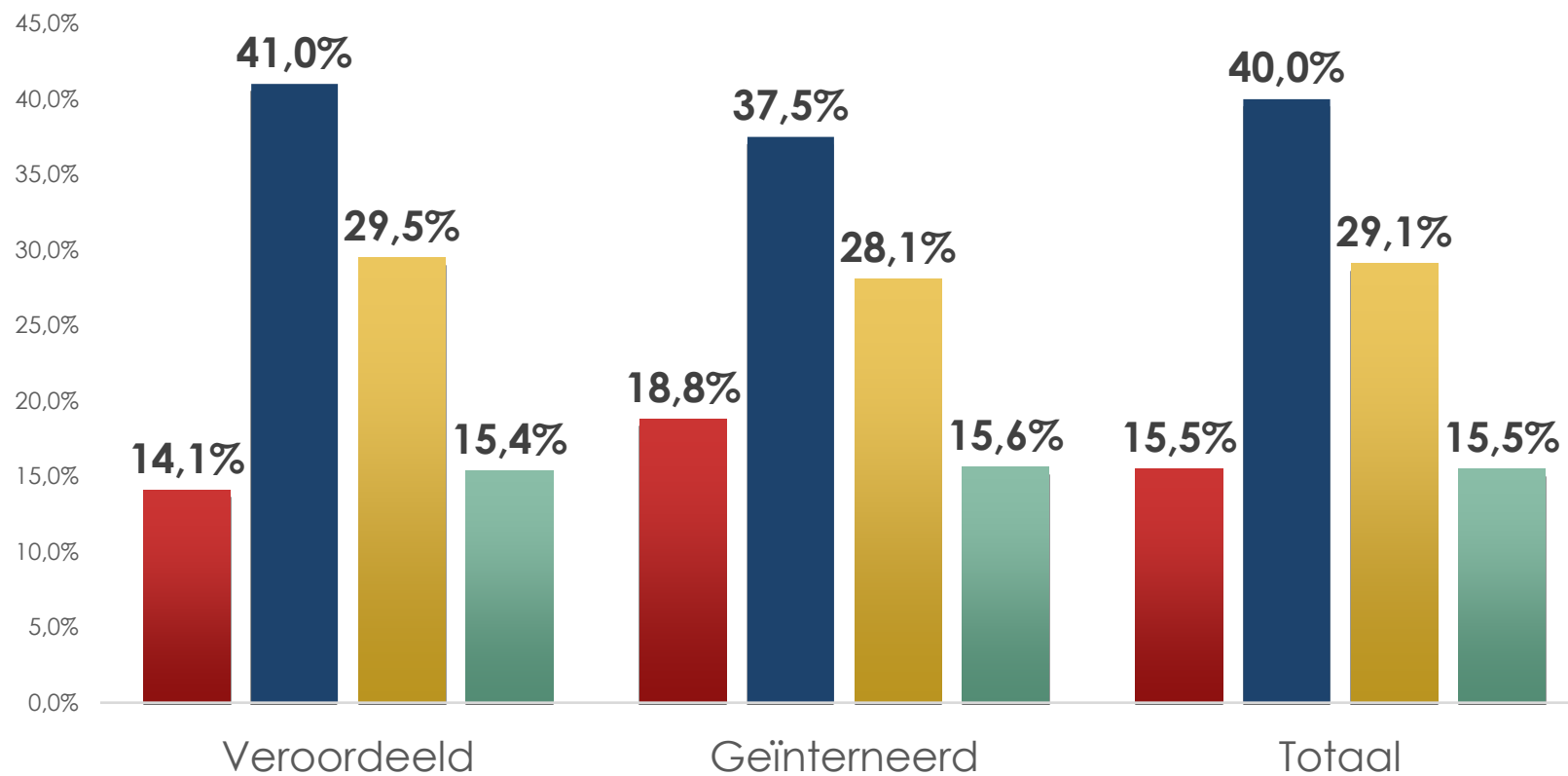

N=110 DG EPI 2014

Criminele feiten en traject

Leeftijd eerste opsluiting in de gevangenis

N=110 DG EPI 2014

■ 18 t.e.m. 25 ■ 26 t.e.m. 45 ■ 46 t.e.m. 60 ■ 60+

Meest gepleegde misdrijven (VOLLEDIGE POPULATIE V&G, n=207)

Meest gepleegde misdrijven	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Verkrachting en aanranding met geweld bij minderjarigen	17,1%	14,4%	16,1%
Levensdelict met dodelijke afloop	16,2%	14,4%	15,5%
Poging tot misdaad	8,3%	8,9%	8,5%
Diefstal	8,8%	7,5%	8,3%
Fraude en oneerlijke praktijken	6,2%	9,6%	7,5%
Druggerelateerde misdrijven	5,0%	5,5%	5,2%

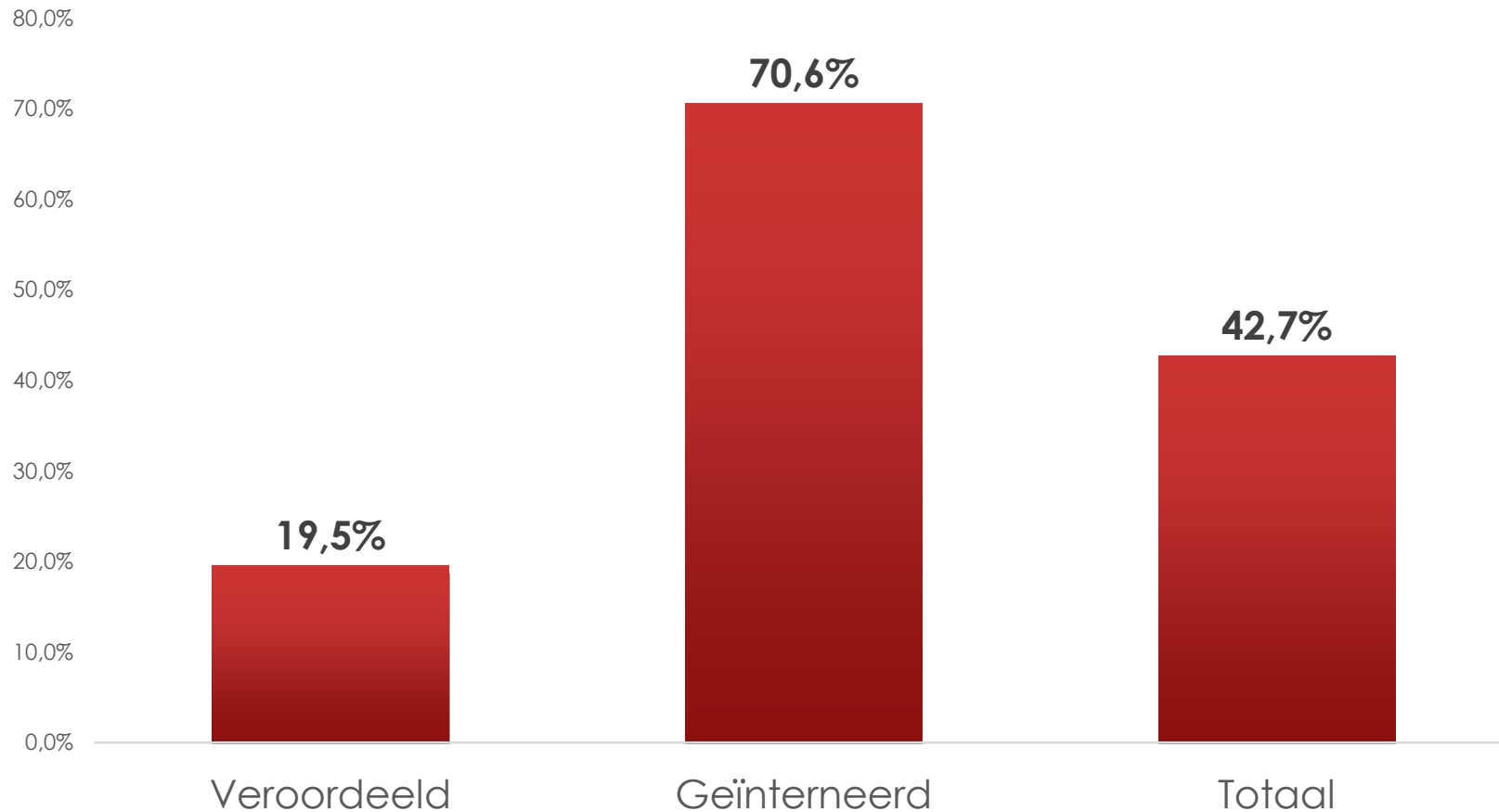
Aantal effectieve detentiejaren huidige opsluiting (geïnterviewde)

Aantal effectieve detentiejaren	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Minder dan 2	48,7%	9,4%	37,3%
2 tot 5	30,8%	31,2%	30,9%
5 tot 10	11,5%	31,2%	17,3%
10 tot 20	6,4%	21,9%	10,9%
20+	2,6%	6,2%	3,6%

Gevaarlijkheid van gevangene vormt een hindernis in het vinden van de meest geschikte verblijfplaats (al dan niet op basis van risicotaxatie)
-> uit schriftelijke enquêtes bij PSD

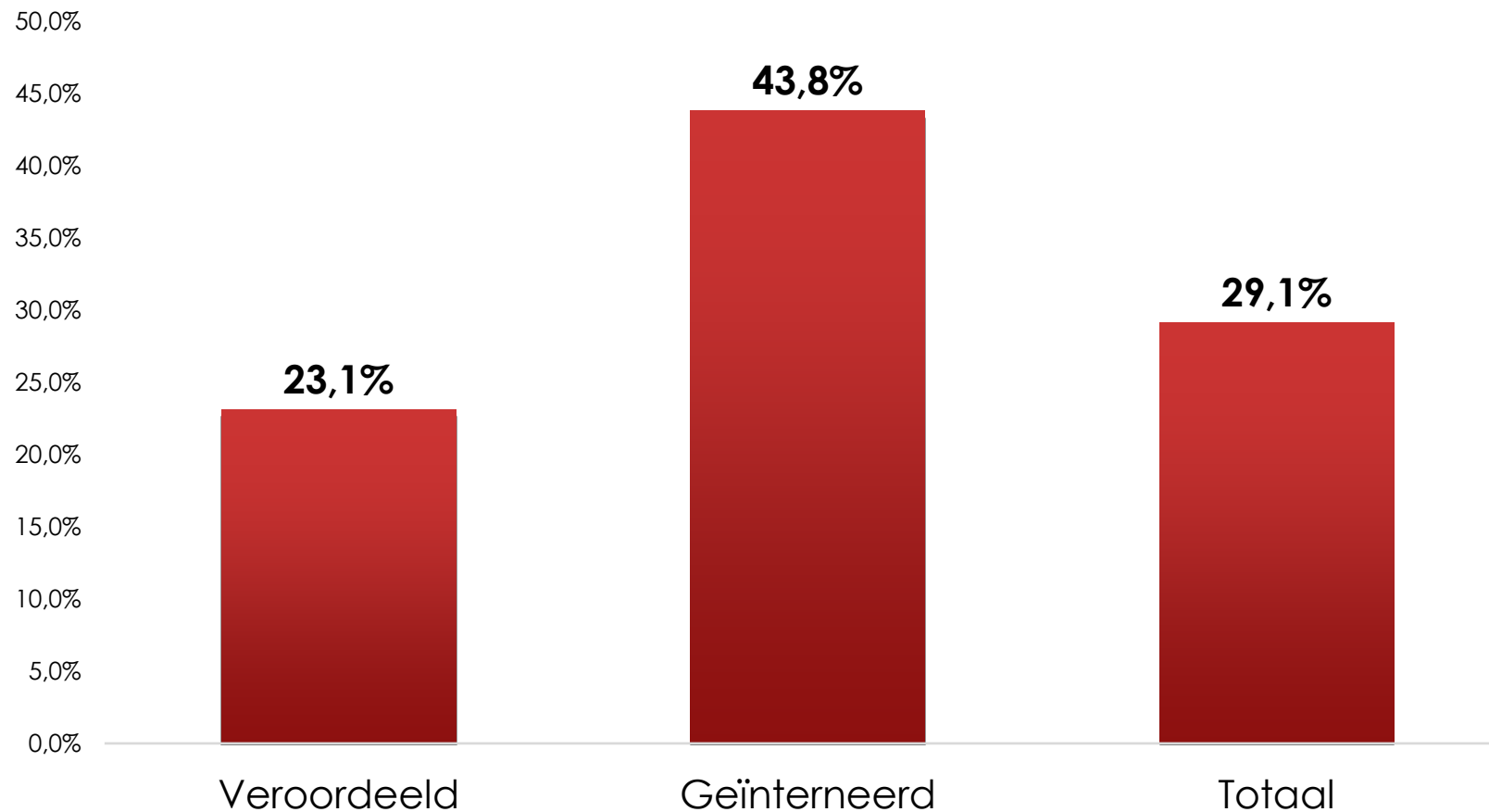

Verblijf in instellingen tijdens jeugd (internaten, gemeenschapsinstellingen,...)

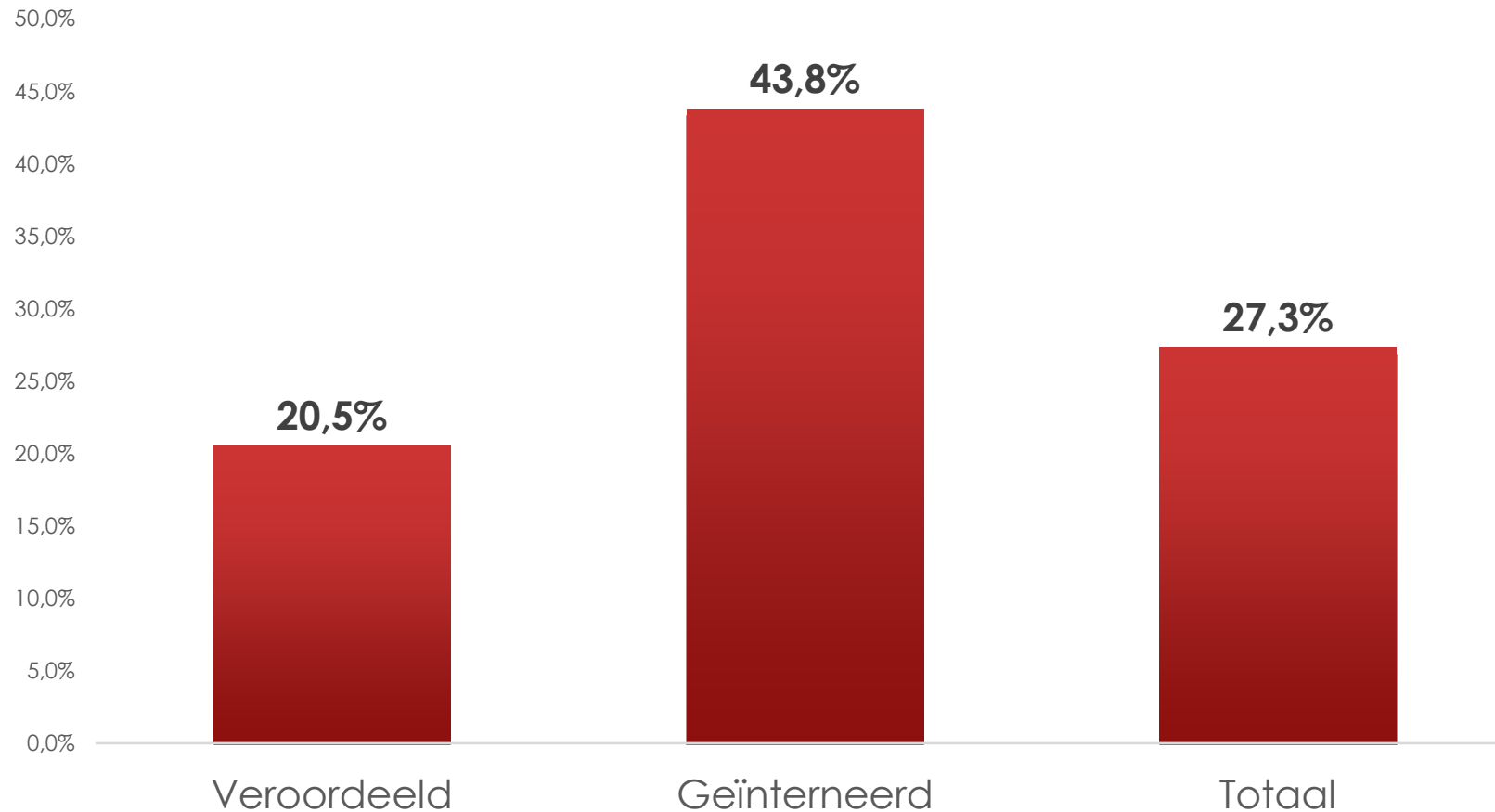
Persoonlijke antecedenten in jeugd

Persoonlijke antecedenten in jeugd	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Slachtoffer pesterijen/bedreigingen/vernederingen	24,4%	40,6%	29,1%
Slachtoffer lichamelijke mishandeling	20,5%	40,6%	26,4%
Slachtoffer seksueel misbruik	19,2%	31,3%	22,7%

Eerdere opnames in een psychiatrische instelling (na leeftijd 18 jaar)

Vragen en bedenkingen over profiel en trajecten uit het publiek?

Psychisch welbevinden

Weinig specifiek onderzoek geweest naar psychiatrische problemen bij ouderen in België

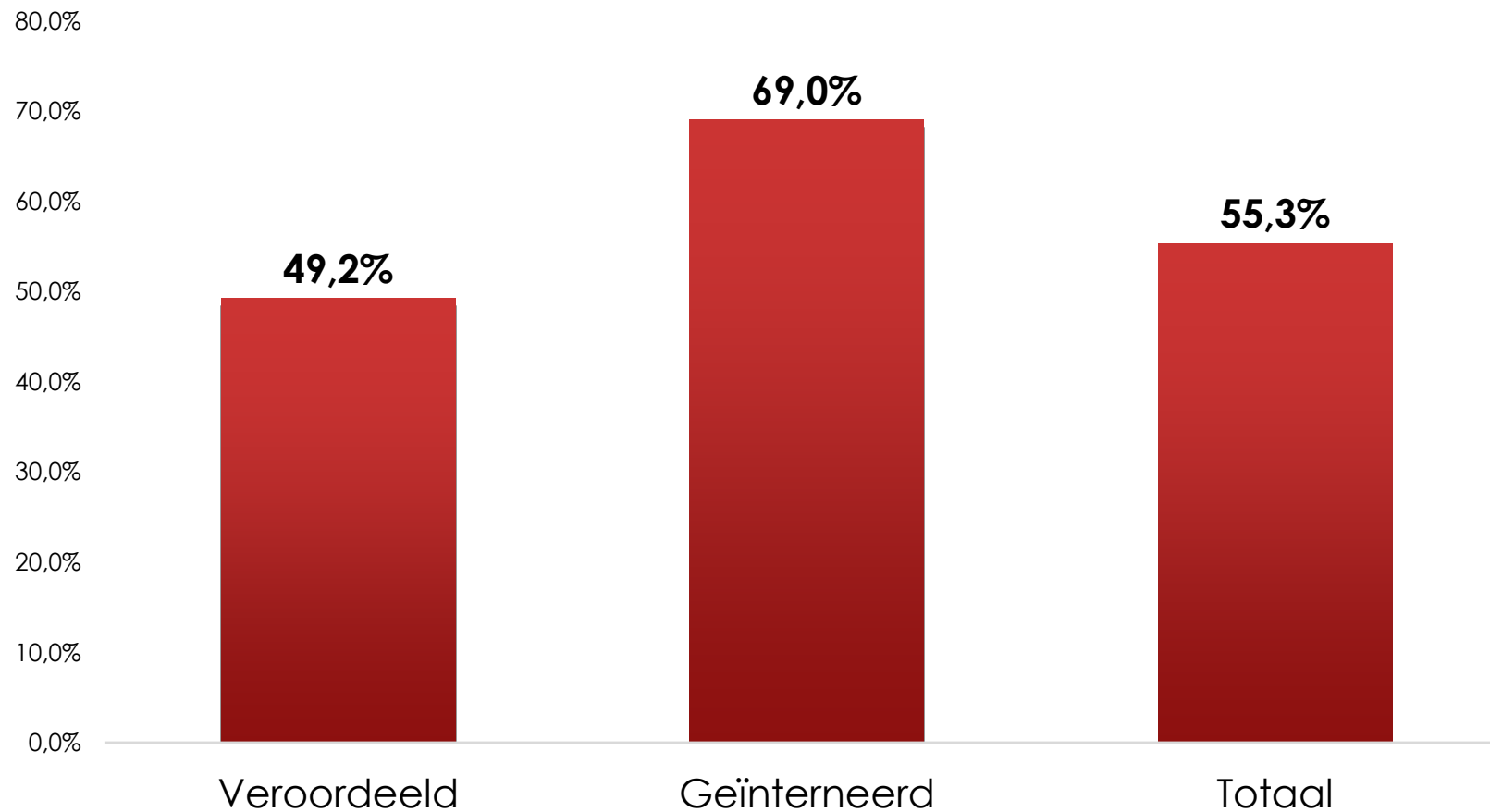
Psychiatrische stoornissen (volgens M.I.N.I.)

Psychiatrische stoornissen	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Suïcidaal risico	22,4%	35,5%	26,2%
Depressieve episode	14,5%	12,9%	14,0%
Antisociale persoonlijkheidsstoornis	12,0%	12,9%	12,3%
Dysthymie	10,7%	12,9%	11,3%
Pijnstoornis	8,0%	10,0%	8,6%
Psychotische stoornis	2,6%	17,2%	6,7%
Manische episode	1,3%	3,1%	1,9%
Post-traumatische stress-stoornis	2,6%	10,0%	4,7%
Agorafobie	0,0%	6,5%	1,9%

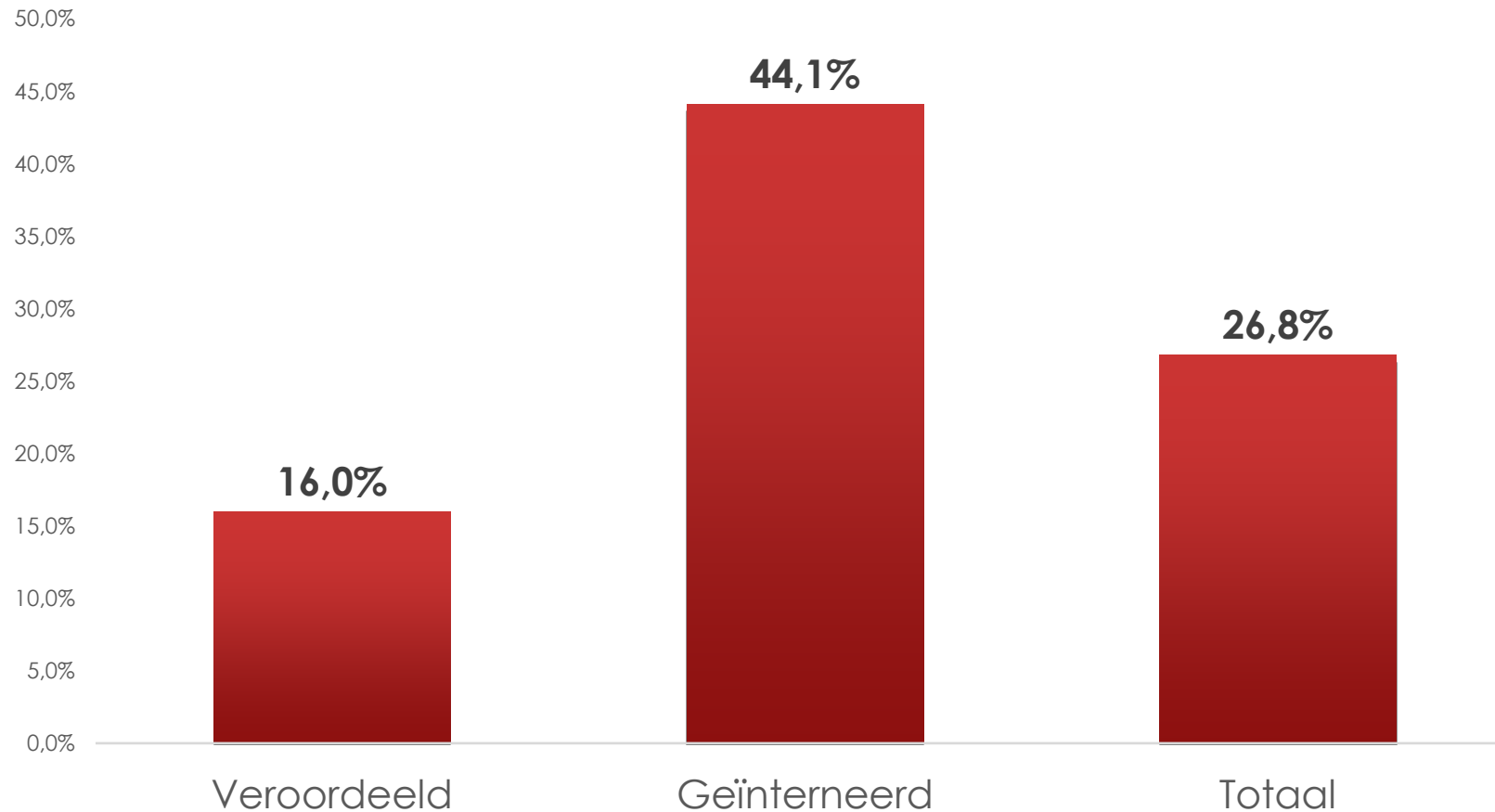
Onvoldoende score cognitief functioneren (moca test)

Psychische toestand gevangene vormt belasting voor het personeel (info medewerkers PSD)

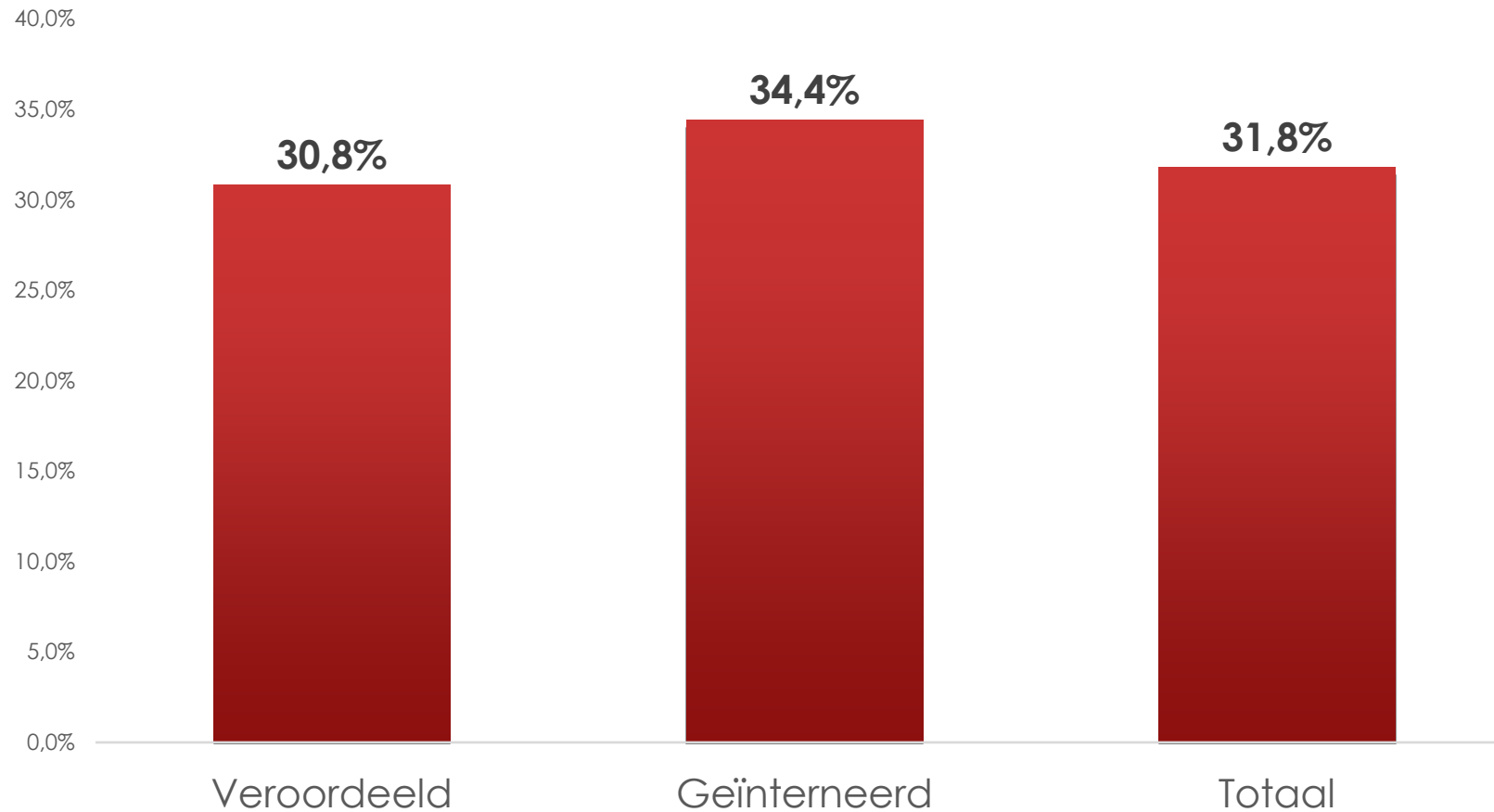

Gebruik psychofarmaca (zelfrapportage)

Hoe vaak hebt u een gesprek met een hulpverlener over persoonlijke problemen die u hebt (psycholoog, verpleegkundige, zorgteam...)?:

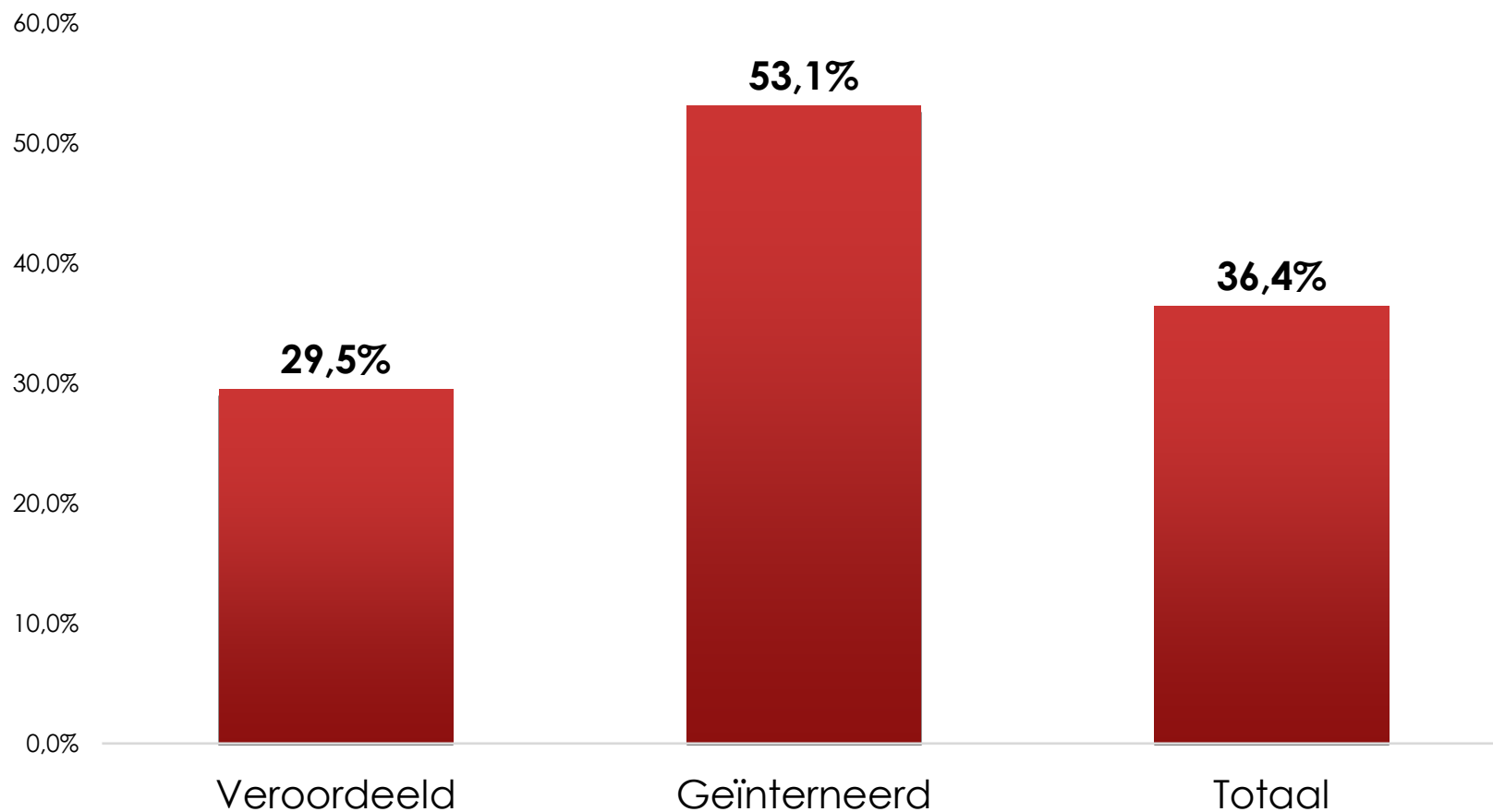

Gesprekken met een hulpverlener	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Dagelijks	3,8%	9,4%	5,5%
1 keer per week	2,6%	9,4%	4,5%
1 keer per maand	11,5%	9,4%	10,9%
Minder dan 1 keer per maand	7,7%	15,6%	10,0%
Nooit	74,4%	56,2%	69,1%

Wenst u meer gesprekken met een hulpverlener om over persoonlijke problemen te praten?:

14.

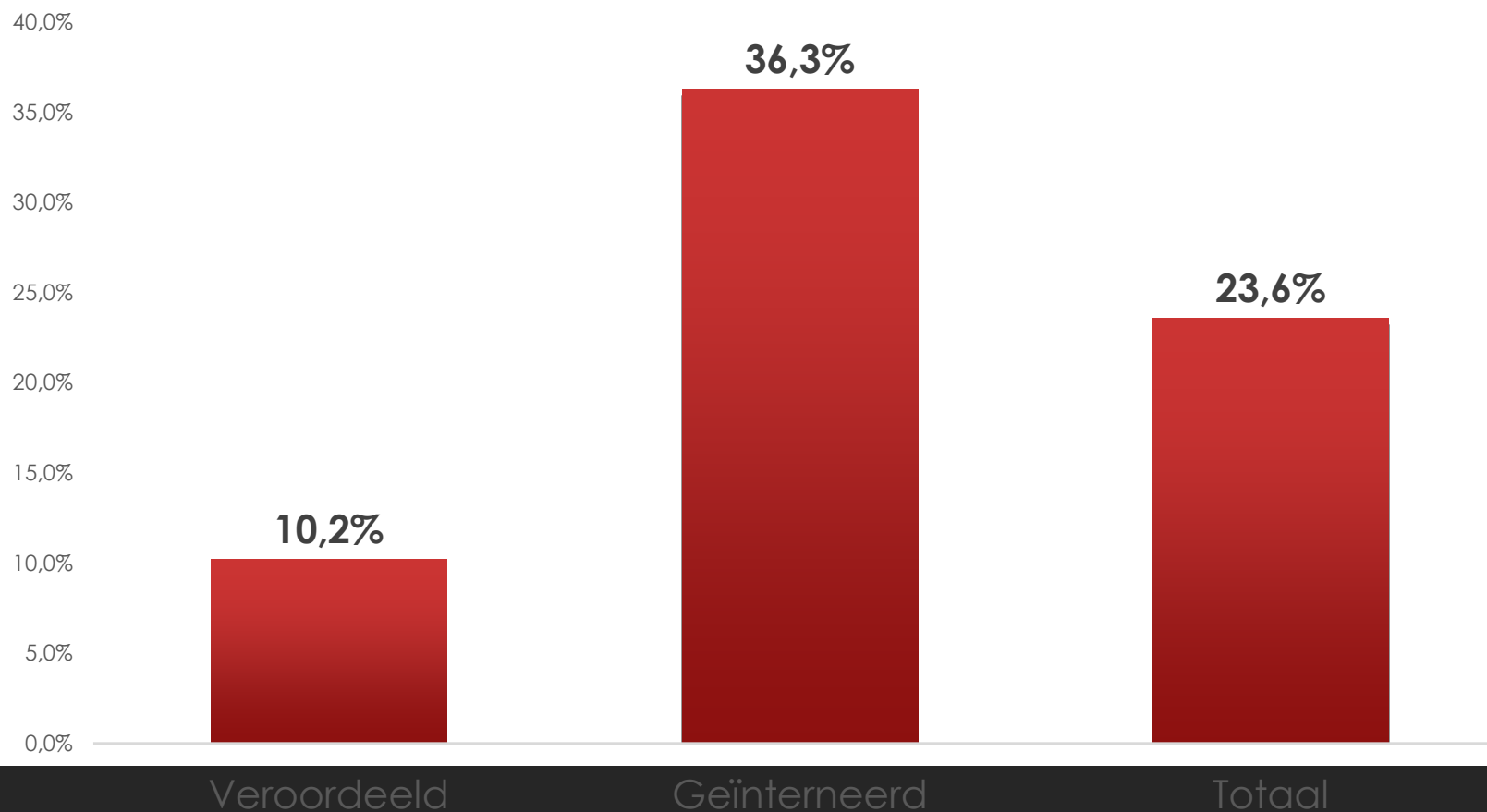

Zou u meer over uw persoonlijke problemen willen praten met iemand van het bewakend personeel?:

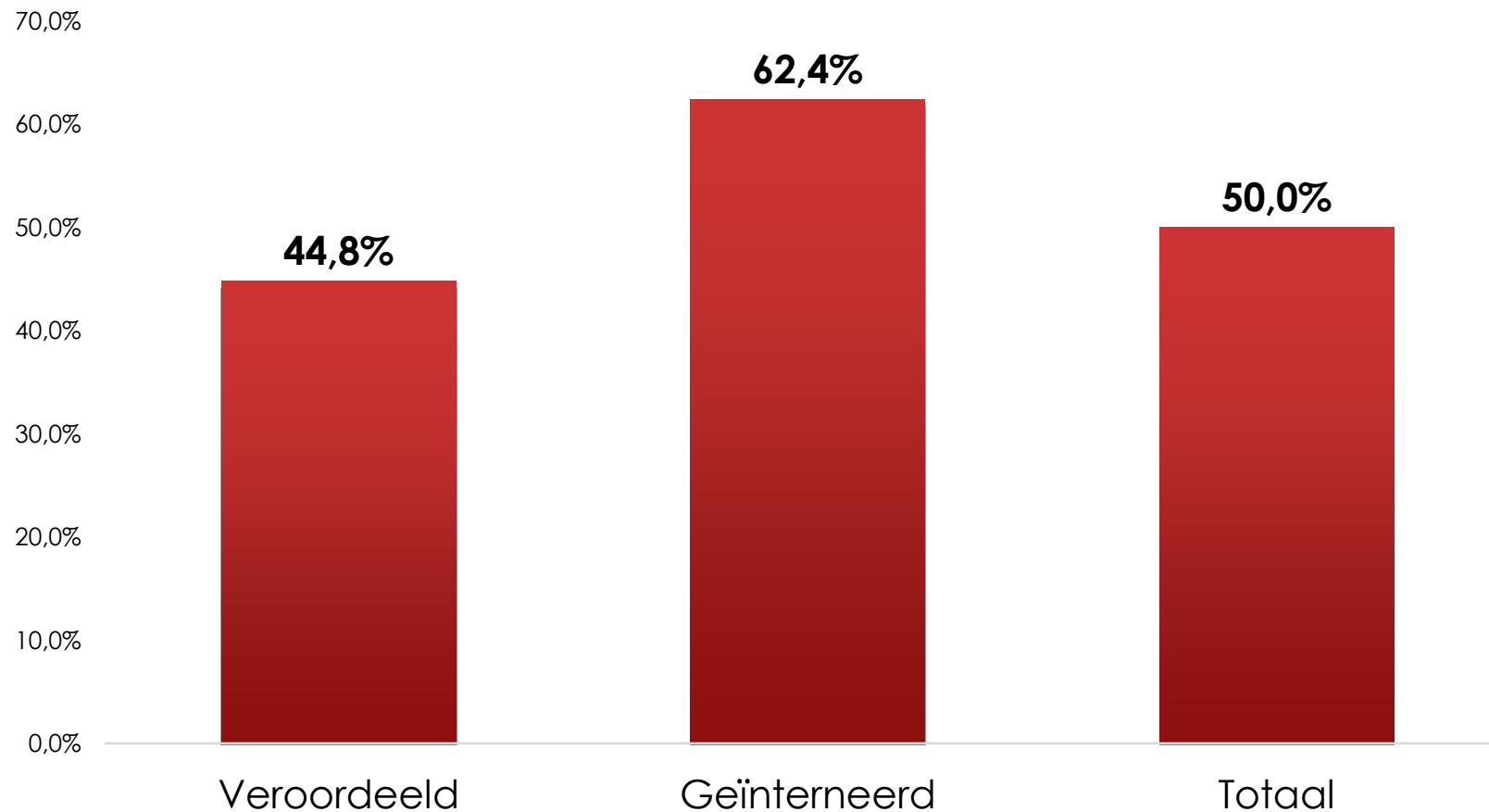
16.

Denkt u er soms aan dat u zou kunnen overlijden in de gevangenis?:

Reden aanwezigheid gedachte over de dood

Reden aanwezigheid gedachte over de dood	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
De dood zou een opluchting zijn	10,3%	34,4%	17,3%
Angst voor de dood	11,5%	6,2%	10,0%
Andere (!!)	20,5%	21,9%	20,9%

Vragen en bedenkingen over psychisch welbevinden?

Sociaal welbevinden

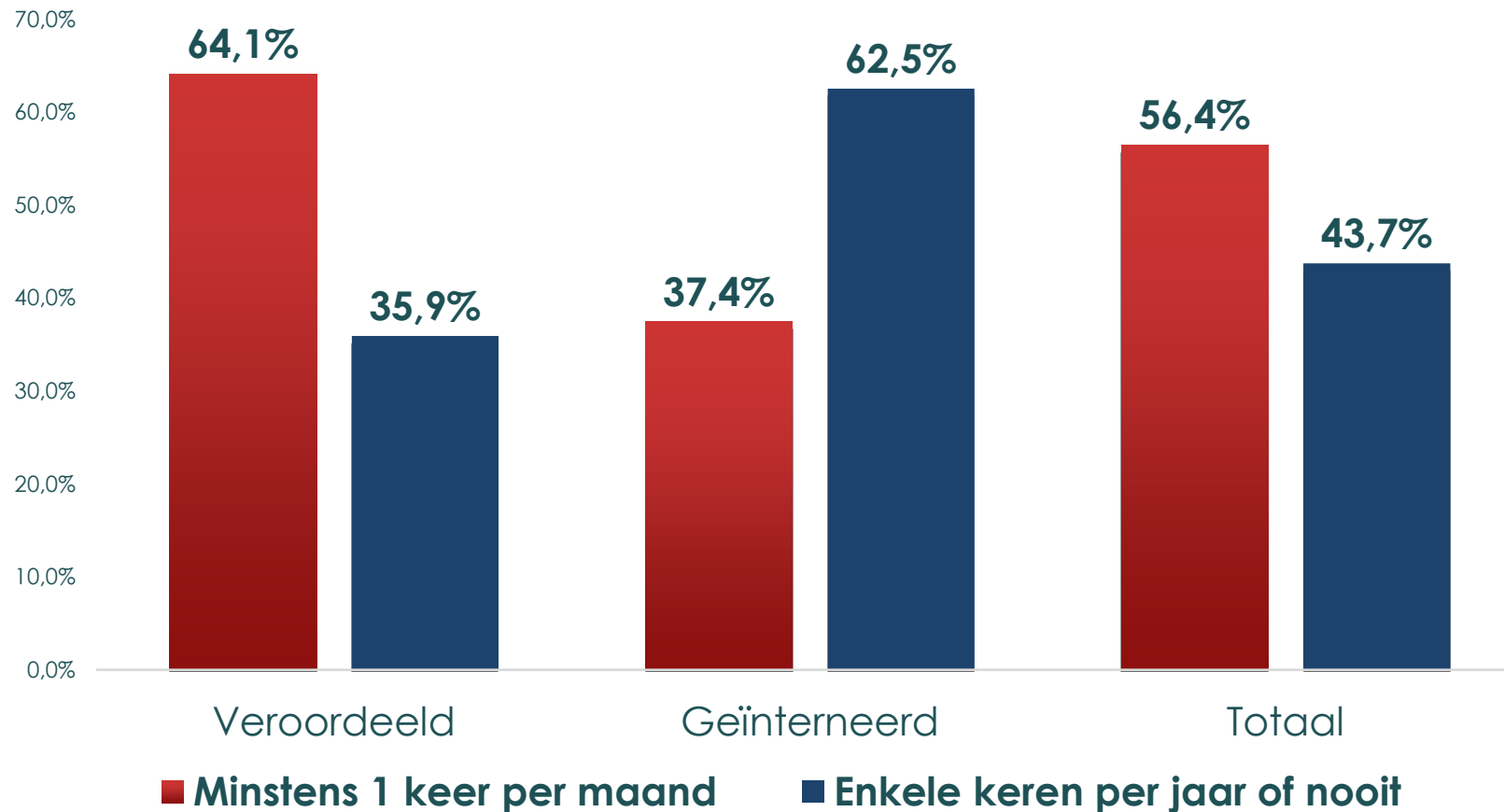
Aard sociale contacten (stellingen afzonderlijk te interpreteren)

Aard sociale contacten	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Ik heb nog goede contacten met mensen buiten de gevangenis	66,7%	46,9%	60,9%
Ik heb hier vrienden in de gevangenis die ik echt kan vertrouwen	35,90%	40,7%	37,2%
Ik heb enkel nog goede contacten met mensen binnen de gevangensemuren (personeel, medegevangenen,...) buiten heb ik niemand meer	30,8%	31,3%	30,9%
Ik heb eigenlijk met niemand nog goede contacten	12,8%	37,5%	20,0%

Frequentie bezoek

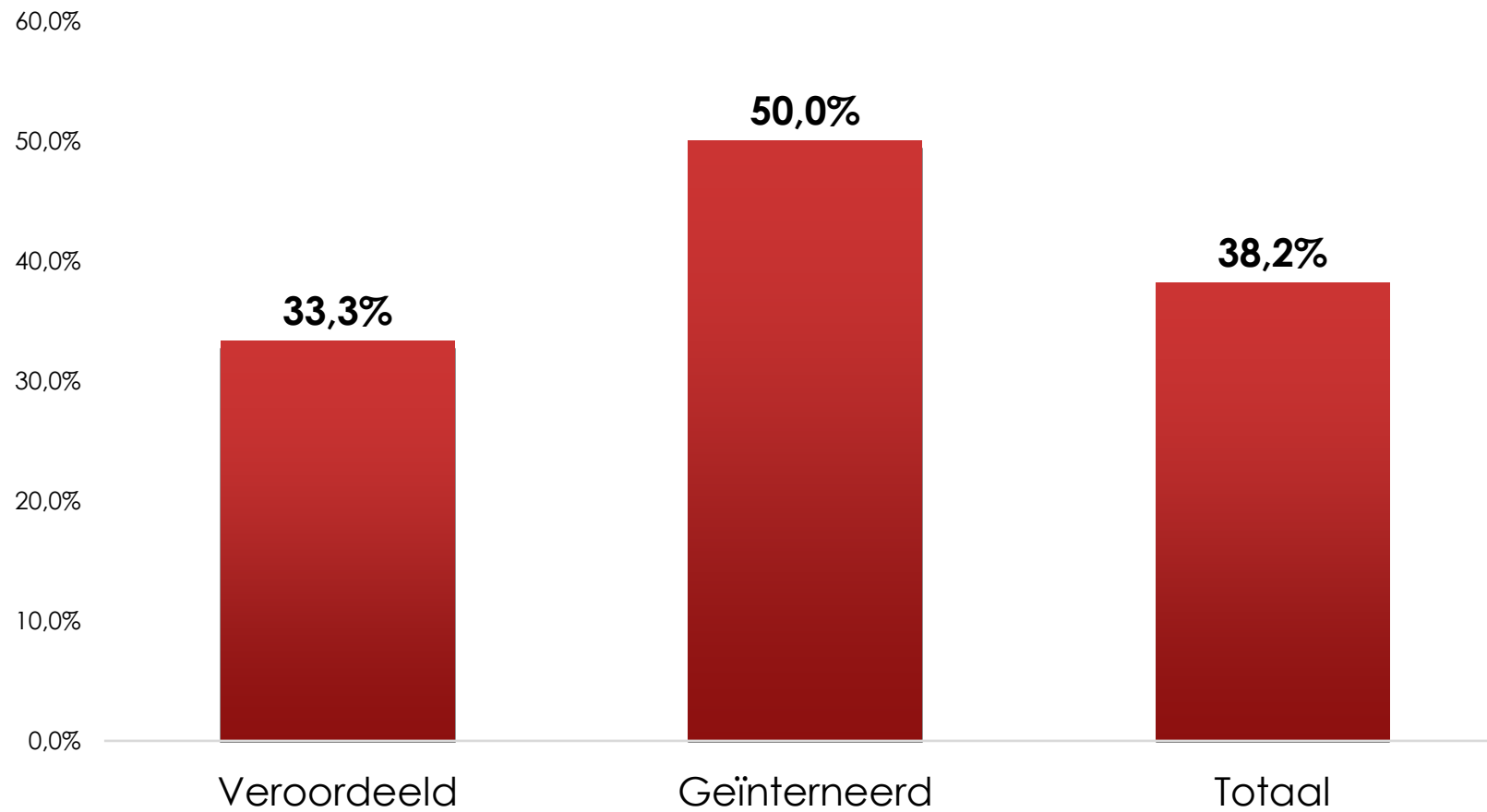
Aard van bezoek

Aard van bezoek	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Kennissen	46,2%	31,2%	41,8%
Partner	42,3%	6,2%	31,8%
Kinderen	34,6%	18,8%	30,0%
Priester	9,0%	18,8%	11,8%
Kleinkinderen	12,8%	6,2%	10,9%
Ouders	9,0%	3,1%	7,3%
Vrijwilliger	5,1%	3,1%	4,5%

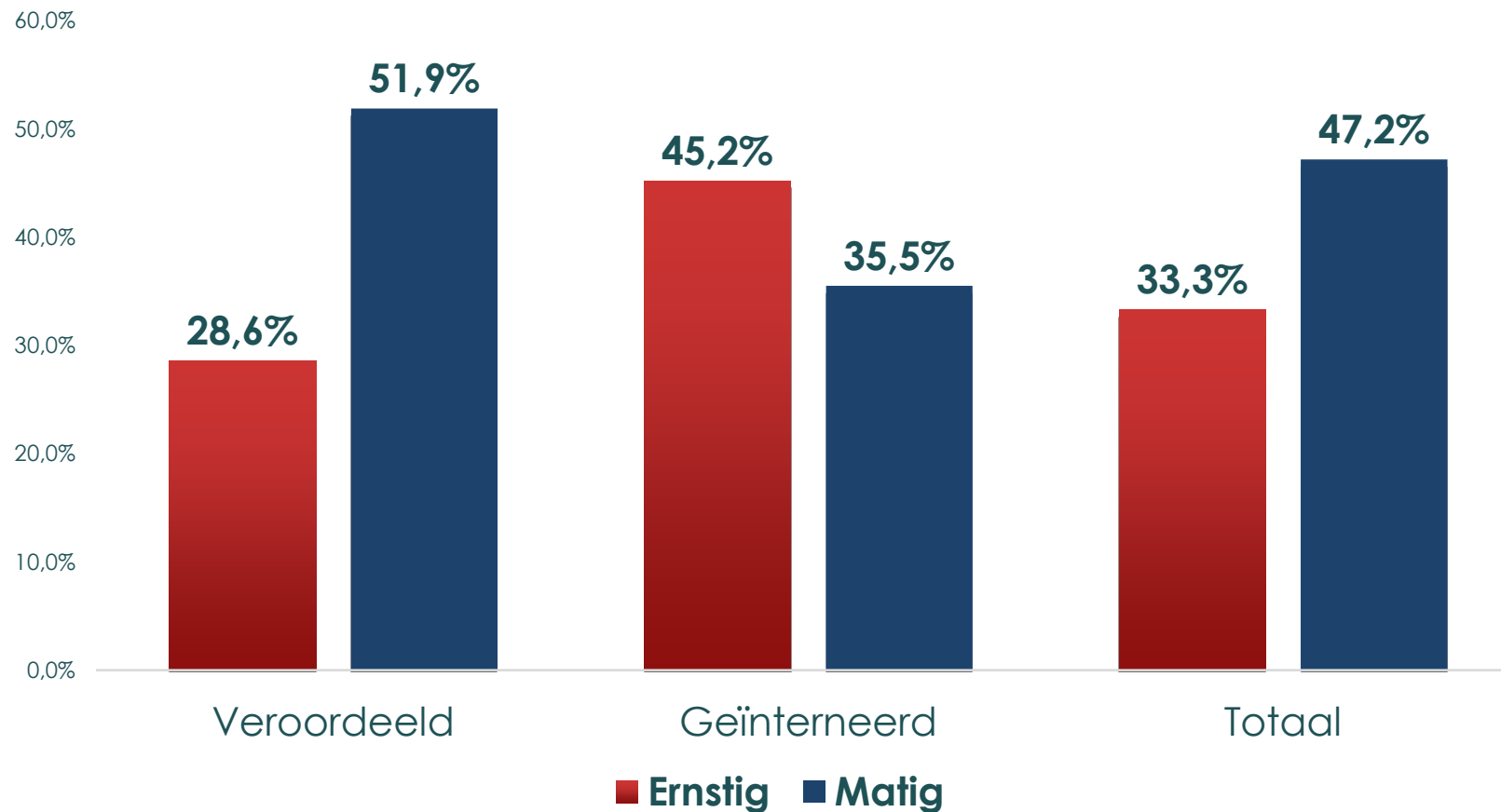
Wenst u meer bezoek?:

In de algemene mannelijke bevolking 60+ thuis is ernstige eenzaamheid slechts 11%

Eenzaamheid (De Jong-Gierveldschaal)

Vragen en bedenkingen over sociaal welbevinden?

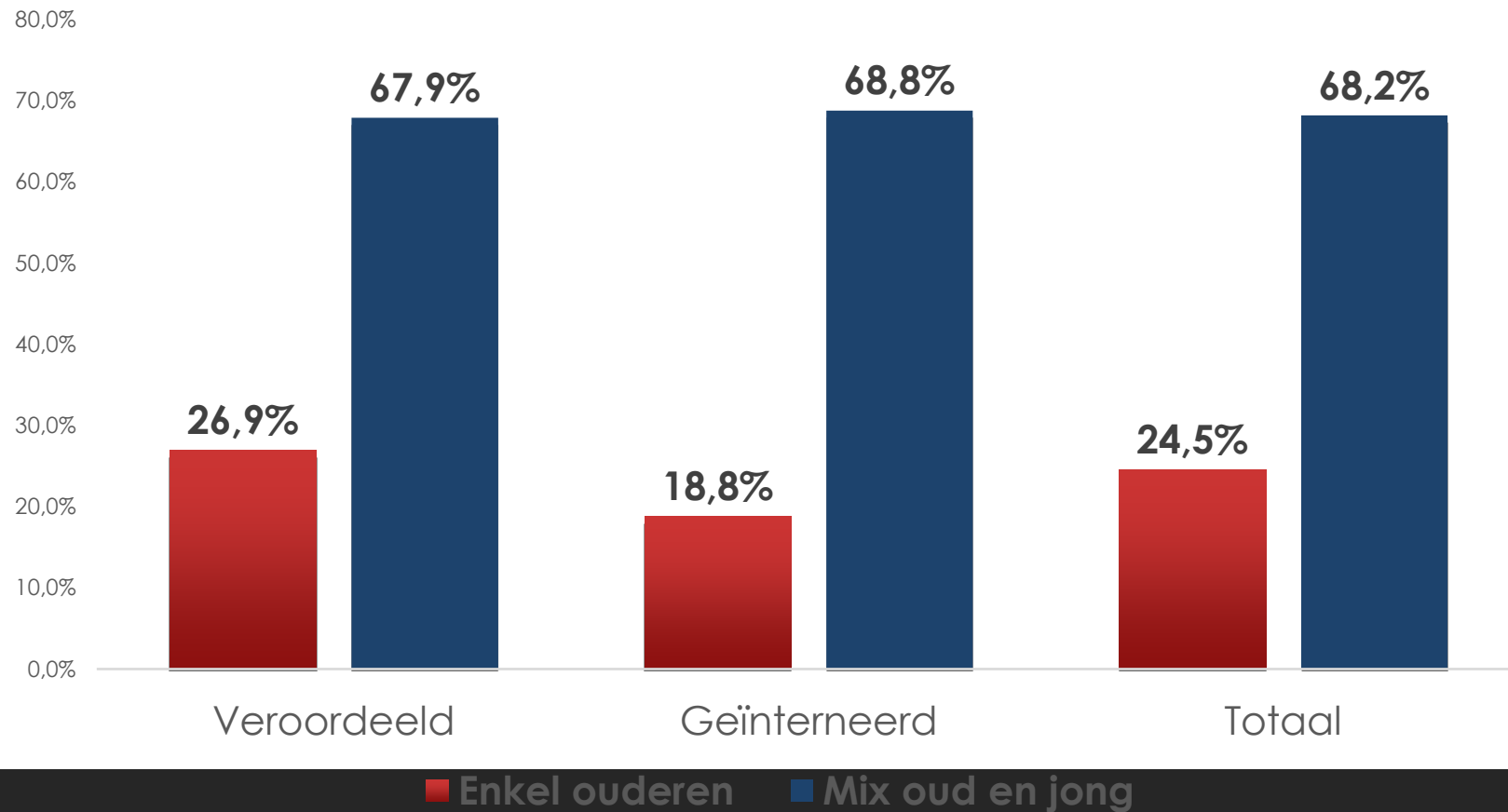

Specifieke leefklimaat in de gevangenis

Indien u zelf de keuze zou hebben, wat verkiest u dan, een afdeling met enkel ouderen of ook met jongeren

---

Problemen met medegevangenen afgelopen jaar

Problemen met medegevangenen	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Afpersing/bedreigingen	21,8%	21,8%	21,8%
Pesterijen	17,9%	25,0%	20,0%
Diefstal van persoonlijke bezittingen	18,0%	6,2%	14,5%
Fysiek geweld(vechtpartijen,...)	11,6%	12,5%	11,8%
Seksueel geweld/seksuele bedreigingen	1,3%	0,0%	0,9%

Toekomstperspectief (stellingen afzonderlijk te interpreteren)

Toekomstperspectief	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
Wilt zo snel mogelijk de gevangenis verlaten	93,6%	81,2%	90,0%
Is bang om de gevangenis te verlaten	11,6%	37,6%	19,1%
Wilt liever in de gevangenis blijven	8,9%	28,2%	14,6%

Aantal uren per dag op cel (nachten inbegrepen)

Uren per dag op cel	Veroordeeld	Geïnterneerd	Totaal
7 t.e.m. 10	19,2%	3,1%	14,5%
11 t.e.m. 15	19,2%	12,5%	17,3%
16 t.e.m. 20	23,1%	18,8%	21,8%
21 t.e.m. 23	28,2%	43,8%	32,7%
24	10,3%	21,9%	13,6%

Een impressie van ouderen in de gevangenis in Merksplas

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/08/18/steeds-meer-zestigplussers-in-de-gevangenis/>

Uitdagingen en dilemma's 60+ in de gevangenissen

Gebrek aan ondersteuning: wat moet er gebeuren?

Binnen of buiten de gevangenis?

Ethische kwestie: moet iemand die incontinent is en uit zijn bed valt en dementerend is nog in een gevangeniscontext verblijven? Waarom wel of waarom niet?

Regels versus zorg

Initiatieven en projecten

Oscar: online leermodule ontwikkeld door Odisee hogeschool mbt oudere gevangenen:

<https://ecourses.odisee.be/icto/cursus/oscar/>

Nieuwbouw Merksplas staat gepland

Detentiebegeleiders – Veiligheidsagenten (opleidingen)

Andere: samenwerkingen met allerlei diensten van buitenaf

Documentatie / linken

Doctoraatsthesis Stefaan De Smet (2017):

https://www.researchgate.net/publication/316014945_Study_into_the_characteristics_and_quality_of_life_of_older_offenders

Artikel vrtnws + Terzake (2021): <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/08/18/steeds-meer-zestigplussers-in-de-gevangenis/>

Drie podcasts oudere gevangenen HBVL (2022) te Hasselt: [PODCAST. De Dadertapes 70+: “In de gevangenis word je vooral een slechter mens” \(Hasselt\) | Het Belang van Limburg \(hbvl.be\)](#)

Witboek: [https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/Witboek%20Denktank_final\(1\).pdf](https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/Witboek%20Denktank_final(1).pdf)

Artikel Sociaal.net (2022) : <https://sociaal.net/achtergrond/te-weinig-aandacht-vergrijzing-gevangenis/>

Met dank aan

Hanne Beeuwsaert – Attaché Dienst voor Gezondheidszorg Gevangenissen

Eleen Dedapper - Paramedisch coördinator gevangenissen Merksplas, Antwerpen, Wortel, Turnhout en PSC Hoogstraten

Wendy Brosens - Hoofdverpleegkundige te Merksplas

Joachim De Ridder - Psycholoog/coördinator zorgequipe

Contactgegevens

Stefaan De Smet – HOGESCHOOL GENT

Stefaan.desmet@hogent.be

SUPRB - Substance use and Psychosocial Risk Behaviours

<https://www.hogent.be/onderzoekscentra/substance-use-and-psychosocial-risk-behaviours/>

Anneke Verbeeck: Gevangenis Merksplas - ouderenwerking

anneke.verbeeck@just.fgov.be

**HO
GENT**